

Cura

Kristendemokratisk ide & debat

Nr. 7 - oktober 2003

- Side 3: Om Cura
v. redaktionen
- Side 4: Kristendemokratiets relevans
v. Michael Hedelund
- Side 12: Den kristne kultur som politisk projekt
v. Jan Nilsson
- Side 20: Fra kristne værdier til politisk handling
v. Gunnar Heiene
- Side 25: Shirin Ebadi
- Nobels Fredspris 2003
- Side 27: Hvis du vil vide mere

Cura

Cura udkommer som et gratis webmagasin (webzine) i PDF-format. Ønsker man at modtage bladet kan man oprette abonnement og downloade bladet på www.cura.kfu.dk.

- **Udgives af**

Kristeligt Folkepartis Ungdom
- Danmark Unge Kristendemokrater

- **Redaktion**

Jesper Møberg-Poulsen
Jakob Norgaard Mortensen
Michael Hedelund
Jan Nilsson
Jonas Norgaard Mortensen (ansh.)

- **DTP & grafik**

Værdidrengene (www.amy.dk/vaerdi)

- **ISSN**

Udskriftsudgave: 1602-1460
Onlineudgave: 1602-2238

- **Ekspedition & evt. henvendelse**

Kristeligt Folkepartis Ungdom
Att.: *Cura*
Allégade 24B
2000 Frederiksberg
Tlf. 3327 7800
E-mail: kfu@kfu.dk
www.cura.kfu.dk

- **Udkommer**

Næste gang: ultimo november 2003.

- **Rettigheder**

Artikler i *Cura* må gerne citeres, når blot det sker indenfor citatreglerne, og når det sker med tydelig angivelse af *Cura* som kilde.
Erhvervsmæssig affotografering og brug af *Cura's* tekst, billeder og andre illustrationer er ikke tilladt.

Om Cura

Velkommen

Velkommen til en ny udgave af *Cura*. De fleste artikler i dette nummer er lettere tilrettede artikler, der har været bragt i tidligere udgaver. Fra redaktionens side har vi ønsket at sammensætte et nummer, der med få artikler præsenterer kristendemokratiet på en aktuel og relevant måde. Forhåbentlig til glæde for dem, der ikke tidligere har læst disse artikler - og måske som inspirationsmateriale i undervisningssammenhæng eller andre steder.

Første artikel af Michael Hedelund er en systematisk gennemgang af kristendemokratiets grundlag og indhold med konkrete eksempler. Artiklen slår fast, at der i en dansk politisk sammenhæng er behov for ideologisk tænkning og lancerer her kristendemokratiet som et relevant alternativ til både socialisme og liberalisme/konservatisme.

Herefter følger Jan Nilssons artikel, "Den kristne kultur som politisk projekt". Artiklen søger at indkredse det særligt kristelige i den danske og europæiske kultur og spørger om, hvilke politiske konsekvenser det må få, hvis man fra politisk side ønsker at bibeholde og videreudvikle en kristen kultur.

Nordmanden Gunnar Heine skriver i sin artikel om værdier i politik. Hvad er værdier?, hvordan begrundes værdier?, og hvad er udfordringen for en kristen værdipolitik? Det er nogle af de spørgsmål, som forfatteren forsøger at svare på.

Til sidst bringer vi Den Norske Nobelkomité's portræt af og begrundelse for at tildele den iranske advokat Shirin Ebadi Nobels Fredspris, oktober 2003. Det er bragt som et aktuelt eksempel på en modig kvinde, der helt konkret arbejder for et bedre og mere retfærdigt samfund.

Med magasinet *Cura* ønsker vi at skabe rum for videreudviklingen af og debatten om den kristendemokratiske ideologi og dennes betydning, både internationalt og ikke mindst i en dansk sammenhæng.

Vi håber, dette særnummer må bidrage hertil.

God læselyst.

Kristendemokratiets relevans

Af Michael Hedelund

Dette er et udbygget sammendrag af artiklen 'Kristendemokrati – den 4. vej' som blev bragt i antologien 'Vakuum' sidste år. Antologien sætter fokus på de manglende visioner i samfundsdebatten og inviterede derfor en række vidt forskellige mennesker til at give deres bud på hvor samfundet turde - og burde - bevæge sig hen. Udgangspunktet for dette sammendrag er ligeledes at den politiske verden mangler visioner, og artiklen præsenterer derfor nogle af de elementer i kristendemokratiet som kan udfylde det politiske tomrum (personalisme, civilsamfund, etik o.s.v.). Artiklens konklusion er at der er brug for ideologier, og dermed kristendemokratiet, men det kræver at der er nogen der løfter opgaven..

Denne lettere tilrettede udgave er tidligere blevet bragt i Cura nr. 3, oktober 2002.

---

*Archimedes og
løftestangsprincippet*

Den ideologiløse æra

Siden murens fald er de store og forkromede samfundsvisioner blevet en saga blot. Uanset at de politiske partier stadigvæk af navn er henholdsvis konservative, socialister og liberalister, så er det nærmest en offentlig hemmelighed, at partierne under deres ideologiske dæknavne først og fremmest er gode pragmatikere. Det er naturligt nok. I en postmoderne tid har der ikke været plads til de helstøbte bud på hvordan samfundet burde se ud, i stedet er politikken gjort relativ, dvs. den er reduceret til ledige positioner og vinkler, ejerskabssager, sag-til-sag politik. Politikerne og deres partier er i al for høj grad blevet til vejrhaner, der drejer hid og did - alt efter hvad den sidste Gallup lige siger.

Den gamle græker Archimedes sagde engang: "Giv mig et fast punkt, så skal jeg bevæge hele verden." Hvad Archimedes tænkte på var løftestangs-princippet fra fysikkens verden, men man kan med nogen ret bruge citatet til at konstatere, at de nuværende politiske partier har mistet deres 'faste punkter' - og dermed deres evne til at bevæge verden. Det danske samfund har brug for de idémæssige helhedsopfattelser som ideologierne udgør. Uden ideologierne, og dermed værdierne bag disse, så mangler partierne det 'faste punkt' hvorpå samfundet kan løftes i en bestemt retning. De, der finder ideologi irrelevant og obstruerende for de daglige løsninger i det politiske liv, mangler at forklare hvordan man dagligt kan træffe beslutninger der ændrer samfundet som helhed, uden at have en idé om hvordan helheden ideelt set bør se ud. Uden ideologier, og dermed reelt set uden vision om et bedre samfund, ja så kunne man lige så godt overlade Folketingets arbejde til embedsværket!

Værdidebatten

Behovet for en ny ideologi

I de senere år har der været talrige forsøg på at starte en overordnet værdidebat - indtil videre uden større succes. Det har bestemt ikke skortet på sproglige manifestationer fra politisk side i forsøget på at fokusere på de grundlæggende værdier: Samfundets kit, værdistyring, værdiregnskaber, kulturkamp osv. Det eneste man har skullet lede længe efter er selve debatten.

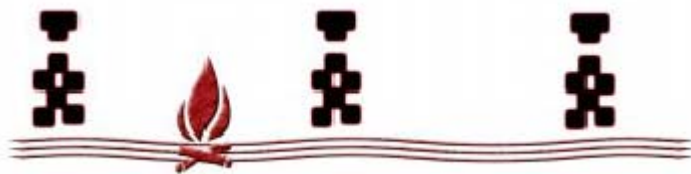
Når der har været tilløb til en debat, så er det fordi der er sket en bevægelse i samfundet hvor befolkningen ikke længere finder alt 'lige gyldigt'. Vi ønsker igen at blive præsenteret for sammenhænge, både når det drejer sig om de værdier samfundet i øjeblikket er baseret på, men også m.h.t. de værdier samfundet i fremtiden skal baseres på. Inden nogle foranlediges til at tillægge denne artikel basis i 9/11, så vil bør det understreges at udviklingen var gået i gang længe før dette, men at 9/11 selvsagt godt kan have forstærket bevægelsen mod et opgør med relativismen (at alt er 'lige gyldigt').

Materialisme vs.
immaterialisme

I stedet for at udnytte tidsåndens direkte invitation til at præsentere et bud på fremtidens samfund, så har de politiske partier travlt med at finde den størst mulige fællesnævner i det *nuværende* samfund (v.h.a. spindoktorer, fokusgrupper og sociologer). Er sandheden, at de gamle ideologier er stendøde - at de socialistiske, konservative og liberale partier godt ved at deres ideologier har haft deres tid, og de derfor blot forsøger at overleve så godt som de kan? Det er sat på spidsen, men de *materialistiske* orienterede ideologier har ganske svært ved at besvare de *værdiorienterede* spørgsmål, der er på samfundets dagsorden. Der er i dansk politik brug for en ideologi, der også forholder sig til det immaterielle, til hvordan et velstandssamfund også bliver et velfærdssamfund.

Karl Marx

Skulle man som en af fordums tænkere mene, at religion er opium for folket, ja så er en advarsel på plads inden den videre læsning. Det følgende vil i nogen grad handle om kristendom. Ikke som opium for folket, men som inspiration for en anderledes ideologisk vision: Kristendemokratiet.

Kristendemokrati?

Helmut Kohl &
CDU

Det er de færreste danskere der har hørt om kristendemokratiet, og de der endelig har, tror som oftest fejlagtigt at det er en konservativ politisk retning, der kun findes i Tyskland.

Selvom Helmut Kohls tyske CDU ganske rigtigt er et kristendemokratisk parti, så ville det ikke være rimeligt at forstå den kristendemokratiske ideologi ud fra dette parti *alene*. Der findes faktisk kristendemokratiske partier i mere end 50 lande verden over, og kristendemokratiet har for længe været en af de største politiske bevægelser i Europa og Latinamerika. Selvom en større gennemgang af kristendemokratiets rolle i verdenshistorien egentlig ville være på sin plads, specielt fordi de fleste danskere er relativt uoplyste herom, så er det centrale i

---

denne sammenhæng selve ideologien - og dens relevans som nyt 'fast punkt' til en bevægelse af det danske samfund.

Det kristendemokratiske grundsyn

Grundsyn

Når man benytter kristendommen som inspiration i en politisk kontekst, så er det selvfølgelig ikke et udtryk for at der kun findes en sand måde at lade sig inspirere på, eller at dette skulle resultere i et bestemt grundsyn. For kristendemokratiet er det netop nedenstående *grundsyn*, som kan hentes ud fra en kristen *inspiration*:

- 1) *Det absolutte menneskeværd*: At mennesket er skabt som et enestående væsen med ubegrænset værdi. Menneskets behov er ikke kun af materiel art.
- 2) *Næstekærlighedstanken*: Mennesket er skabt til fællesskab. Det enkelte menneske har ikke blot ansvar for sig selv; dets frihed er underlagt ansvaret for medmennesket. Der er en forpligtelse til at være på de svages side.
- 3) *Forvalteransvaret*: Hele universet er skabt med uendelig stor værdi. Mennesket er som en del af dette forpligtet på at forvalte jorden og dens ressourcer således at denne bevares.

Ideologi

Ud fra de 3 principper i *grundsynet* er der udvundet et net af idéer og principper, der danner den kristendemokratiske *ideologi*. For denne ideologi er det ønskeligt at alle politiske overvejelser sker på baggrund af det etiske fundament som de 3 grundprincipper udgør. Fundamentet for kristendemokratiet er således en *værdiorientering*. I stedet for at lægge vægten på menneskets egne behov og gøre det til centrum for universet, så er det centrale for kristendemokratiet at tage udgangspunkt i grundlæggende værdier. I det følgende gennemgås to kristendemokratiske hovedbegreber, nemlig personalisme og civilsamfundet. Der slutes af med nogle overvejelser vedr. det etiske udgangspunkt i kristendemokratiet og om kristendemokratiet i dansk politik.

Personalisme - et nyt menneskesyn

Det liberalistiske og socialistiske menneskesyns mangler

Det centrale grundlag for alle politiske ideologier er deres menneskesyn. Den måde som mennesker er og fungerer på, er bestemmende for hvordan samfundet indrettes bedst muligt. Hidtil har to modsætninger domineret billedet: Liberalismens individualistiske menneskesyn og socialismens kollektivistiske menneskesyn. Disse to synspunkter har som to poler været bestemmende for den politiske skala, og de politiske beslutninger er blevet taget i lyset af diskussionen her imellem.

I forståelsen af den stærkes frihed mangler liberalismen en erkendelse af at vores liv er dybt afhængigt af andre. Modsat er den manglende frihed for den enkelte i socialismens menneskesyn ensbetydende med at man risikere taber den enkeltes engagement og ansvar på gulvet. Samtidig er de ensidige beskrivelser af menneskets moralopfattelse som værende enten egoistisk eller altruistisk (opofrende/uegennyttigt) urealistiske. Dette er selvfølgelig en grov karikatur af de to menneskesyn, jovist, men problemet er netop at man fortsat har måttet tillempe disse menneskesyn fordi de ikke er dækkende for hvordan mennesket er.

Det er alligevel de to tilgange, der i forskellige blandinger stadigvæk anvendes af de politiske partier. Det er på tide at gøre op med dette misk-mask og introducere et nyt selvstændigt menneskesyn: Personalismen.

'Jeg' i kraft af et
'du'

Hvorvidt mennesket er egoistisk eller altruistisk er et spørgsmål stillet på forkerte præmisser. Vi er begge dele. Det vigtige er at vi er egoistiske, kærlige osv. *i forhold til andre*. Mennesket er essentielt et socialt væsen. Jeg er grundlæggende kendetegnet ved mit forhold til mit medmenneske. Jeg får først identitet som et *jeg* i kraft af, at der er en anden, et *du* - som jeg kan sætte mig i forhold til. Vores identitet skabes i kraft af vores forhold til andre, og hvordan de forholder sig til os. Ødelægges disse forhold, så ødelægges min egen identitet.
[mødet mellem personer]

Det fællesskab som socialismen præsenterer, betragtes ofte som et fællesskab mellem alle, med staten som den tilhørende institution. Personalismen opererer derimod med fællesskaber på langt flere niveauer, og fællesskabet skabes ikke af noget ydre som f.eks. det at producere noget. Det sociale i personen består ikke i et fælles projekt, men slet og ret i mødet med - og det at være sammen med - andre. Dermed bliver fællesskaberne selvfølgelig også stærkere jo mindre de er. Ikke fordi der ikke skal være et helt samfundsfællesskab, men fordi det er *mellem personerne* at livet primært udfolder sig. Ikke i kraft af den enkelte alene, eller staten som helhed.

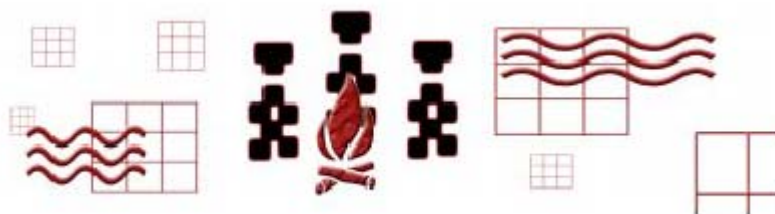

Situation og
deltagelse

Det omgivende miljø, normer og samfund udgør en *situation*, som personerne er sat i. Denne situation er selvfølgelig ikke i første omgang bestemt af personen selv. Selv om mennesket ikke kun er et produkt af samfundet, så kan det dog ikke frigøre sig fra sin historiske situation. Tværtimod er f.eks. samfundets normer nødvendige som formidlere af fællesskabet med andre. Men vi er ikke blot viljesløse marionetdukker. Vi er som personer engageret i den situation vi er sat i. Personer handler og forholder sig aktivt til den verden de er en del af. Personen har hermed en selvbestemmelse - et engagement. Man kan efterstræbe de forskellige muligheder, som situationen giver en. Og man er med disse valg etisk ansvarlig overfor sine medmennesker. Det betyder ikke at det er den 'rigtige' mulighed der vælges, men det at vælge medfører et ansvar. Hvor de nære personlige fællesskaber udspringer mellem mennesker, og i størrelsen mellem den enkelte og helheden, så er det også her at personers engagement ligger. Personalismen er et positivt engagements- og ansvarsbegreb: Engagementet er en stadig fordring om at deltage i det nærværende liv. Uden at sige præcist *hvordan* deltagelsen bedst finder sted i den enkelte situation. Ansvarer rækker videre end hvad man ikke må i forhold til andre mennesker: Den andens ulykke er også min ulykke!

Problemerne ved de traditionelle menneskesyn er ikke noget der kan ses eller ændres som sådan, fordi der er tale om hele den måde hvorpå vort samfund til stadighed opbygges. Omvendt ændres samfundet ikke uden at tænke og se tingene på en anden og mere rigtig måde. I det kristendemokratiske *grundsyn* er udgangspunktet det absolutte menneskeværd - at alle mennesker har lige stor værdi uanset religion, kultur, køn, osv. I den kristendemokratiske ideologi står personalismen som et alternativ til de eksisterende ideologiers udtjente menneskesyn. Mennesket skal ikke frigøres fra hverken hinanden eller staten. Men vi skal heller ikke overlade personerne eller fællesskabernes engagement og ansvar til en upersonlig stat.

Kristendemokratiet ser ikke mennesket som et selvstændigt individ eller som en del af en masse. I stedet er mennesket en *person* i kraft af sin deltagelse i små, såvel som store fællesskaber - og det er ikke kun frivilligt indgåede fællesskaber der skaber personer, men i lige så høj grad de 'tvungne': familien, arbejdspladsen og lokalsamfundet.

Civilsamfundet - mellem marked og stat

Der er i samfundet en lang række fællesskaber og aktiviteter der falder uden for 'markedet' og 'staten' - på et niveau mellem den enkelte og helheden. Dette niveau, som typisk kaldes for civilsamfundet, kan defineres og afgrænses på forskellige måder. En måde at gøre det på er at sige, at civilsamfundet indbefatter alle ulønnede aktiviteter, f.eks. husholdninger, vernetjenester, foreningsarbejde. Aktiviteterne foregår her som regel i nære fællesskaber, og dermed ret tæt på den enkelte og lokalsamfundet. Da civilsamfundet eksisterer i de nære sociale fællesskaber, er det her at *personerne* kommer til rette. Kombinationen af nærhed og fællesskab gør at begge karaktertræk ved personen - *fællesskab* og *engagement*, kan udfoldes i højere grad end indenfor stat og marked.

Før urbaniseringen (folkevandringen fra land til by) - var det de lokale samfund, der var den primære ramme for den enkeltes samfundsliv, både på landet og i byerne. De havde godt nok de nævnte fordele, men samtidig var man praktisk talt 'lukket inde' i lokalsamfundet. Hvis man derfor ikke passede ind i det ofte medfølgende hierarki, kunne de nære fællesskaber let blive til et aflukket tyranni. Fra urbaniseringen og op til i dag, er lukketheden i lokalsamfundene generelt forsvundet - både på landet og byerne. Man kan i dag i langt højere grad bevæge sig ind og ud af forskellige fællesskaber og sammenhænge. Man er ikke længere på samme måde 'stavnsbundet' af sin opdragelse og sit omgivende miljø. Hvor det

---

'koloniseringen' af familien

på sin vis er en positiv udvikling, så er mange af de opgaver, der før blev varetaget af fællesskaberne, blevet kanaliseret over i stat og marked.

Et eksempel på sidstnævnte er opgøret med tidligere tiders familiemønstre. I stedet for at understøtte en udvikling mod det bedre, indenfor de eksisterende strukturer, så har staten nærmest *koloniseret* (overtaget) familieområdet. Hvor det før var forældrene der passede de små børn, så er det i dag statens ansvar. Uanset hvad man har af krav til ligestilling og mængden af arbejdskraft (!), så bør familien som generel struktur ikke undermineres blot fordi disse delmål skal forfølges.

statens rolle

Selvom civilsamfundet, i form af familien, foreningslivet mm., understøttes økonomisk, så kræver det også strukturel støtte at oppebære et stærkt civilsamfund. Ønsket er selvfølgelig ikke at genskabe tidligere tiders hierarki, tyranni og lukkethed, men et civilsamfund med de nære fællesskabs tæthed. Et samfund hvor fællesskabsstrukturer ikke *koloniseres* (overtages), men *understøttes* af staten. Staten bør kun tilbyde at overtage opgaverne, hvor de naturlige fællesskaber ikke selv vil eller kan løfte opgaven. Dvs. staten skal sikre et reelt valg for den enkelte mellem stat og civilsamfund, således at civilsamfundet bliver en reel mulighed for dem, der ønsker det. Understøttelsen må selvfølgelig ikke bringe det personlige aktive engagement i fare, men skal sikre at muligheden for engagementet er tilstede.

pengene skal følge opgave-løseren

I praksis kunne det f.eks. komme til udtryk i en politik, hvor det bliver økonomisk muligt at passe egne børn i hjemmet eller i pasningsfællesskaber, i stedet for at lade staten gøre det. Eller at ældreomsorg kan ske i familien eller hos andre nære fællesskaber. Ligeledes kunne man forestille sig at de idébaserede organisationer kunne bære forskellige omsorgsopgaver i samfundet, f.eks. indenfor sundhedssektoren.

nærhedsprincippet

I de eksisterende traditionelle partier diskuterer man fortsat henholdsvis statens og markedets fortræffeligheder. Det eneste de har været enige om, har været at underminere det civile samfund til fordel for både stat og marked. Men de etablerede politiske partier har i virkeligheden smidt barnet ud med badevandet. Civilsamfundet kan netop udfylde de roller som markedet og staten har så utroligt svært ved at overkomme. I modsætning til staten, er der i civilsamfundet plads til, og brug for, den enkeltes engagement. Engagementet kan i de civile fællesskaber udfolde sig frit, i stedet for at tvinges ind i faste rammer og institutioner.

I forbindelse med denne opprioritering af civilsamfundet, er det relevant at påpege brugen af nærhedsprincippet. Populært sagt betyder princippet: at hvad

---

en mindre enhed i samfundet selv er i stand til at gøre, må ikke overtages af nogen højere samfundsautoritet. Dette må i praksis medføre en decentral magtstruktur, som indebærer en nær afhængighed mellem personer, de nære fællesskaber og det overordnede fællesskab.

Et etisk fundament

Som indledningsvist anført, så er en af de store udfordringer for de eksisterende politiske partier, de etiske spørgsmål som præger samfundsdebatten. Den eksisterende politiske pragmatisme giver sig udslag i, at de politiske partier ved etiske problemstillinger ofte fritstiller deres folketingsmedlemmer. Når partierne fritstiller deres medlemmer ved de etiske spørgsmål, så er det fordi de simpelthen ikke har et værdigrundlag at foretage en etisk stillingtagen ud fra. Selvom Finansloven o.l. er vigtige for Danmark som samfund, så er de etiske afgørelser i Folketinget altafgørende for selve menneskeheden.

Det Etiske Råd

Et eller andet sted er det utroligt at de selv samme politiske partier der bekymrer sig om marginale ændringer for f.eks. SU-satsen, ikke kan præsentere befolkningen for en holdning til kloning af mennesker? Selvom man andre steder, f.eks. i Det Etiske Råd, sikkert har glimrende diskussioner - og gør et godt stykke arbejde - så er det forkert at eksternalisere disse diskussioner fra det danske Folketing. Etikken er ikke en ideologisk uafhængig størrelse som fagfolk alene kan give svaret på. Den hænger sammen med alle politikområder og bør derfor være en del af selve fundamentet i enhver ideologi.

Kristen etik eller nytte-etik

Den etiske stillingtagen man kan opleve i dagens Danmark er præget af at mennesket oftest opfattes som et objekt, mennesket er blevet 'tingsliggjort'. Den bagvedliggende forklaring er den *nytteetiske* tænkning som i udpræget grad har præget samfundet. Det er dog ikke denne halvkyniske nytteberegning der er problemet som sådan, men at den nærmest er ophøjet til samfundets moral. Mennesket betragtes som en genstand på linie med andre ting, en genstand som kan ofres - hvis det tjener til almenvællets behag. Denne legen russisk roulette står i modsætning til kristendemokratiets kristenetiske grundsyn. Udgangspunktet er her det *værdiationelle*, at der findes absolutte værdier som må gå foran nytten. Når kristendemokratiet tager sit udgangspunkt i et kristenetisk princip om, at det enkelte menneske har ubegrænset værd, så får det vidtrækkende implikationer. Dermed tildeles mennesket en række umistelige rettigheder som ikke må krænkes - det uanset hvad nytten end måtte være for forskningsinteresser, samfundssystemer eller den økonomiske vækst. Det samme gælder kristendemokratiets to andre kristenetiske principper: Næstekærlighedstanken og forvalteransvaret. Principperne er et udtryk for absolutte værdier – værdier der

---

ikke kan forhandles. Uanset om det er abort eller efterløn, så er realpolitik selvfølgelig noget andet. Men det er etiske absolutter som udgør fundamentet for en forholden sig til det realpolitiske – og derfor vil en kristendemokratisk ideologi kunne forholde sig til givent etisk spørgsmål uden at melde pas.

Kristendemokratiets force i forhold til de eksisterende ideologier er at etikken ikke skubbes ud af politikken, men integreres så enhver stillingtagen foretages på både etisk og ideologisk grundlag – på en og samme tid.

Kristendemokratiet i dansk politik?

Kristendemokratiet som ideologi indeholder naturligvis mere, end hvad denne korte gennemgang har kunnet rumme. Alligevel burde det ud fra denne gennemgang stå klart, at den kristendemokratiske ideologi er et vigtigt bud på 'det faste punkt' som kan løfte os ud af det politiske dødvande:

- Kristendemokratiet ønsker bl.a. at bevæge det danske samfund mod:
- Mennesket skal opfattes som en person med engagement og ansvar (Personalisme)
  - Personerne skal kunne udfolde sig i et stærkt civilsamfund.
  - Etikken skal føres ud fra et overordnet værdigrundlag.

Ideologier er i sagens natur utopiske, og kristendemokratiet er ingen undtagelse. Men ideologier er også et vigtigt spejl som vi mennesker kan holde samfundet oppe imod og enten forfærdes eller glædes. Når ideologi bliver til pragmatisme, så byttes rollerne rundt og ideologien bliver kun et udtryk for den virkelighed vi allerede kender. Derfor er det vigtigt at ideologier igen bringes på banen. Der er behov for visioner som vi kan identificere os med, som stikker et spædestik dybere og udtrykker de forskellige immaterielle værdigrundlag samfundet i dag indeholder. Kristendemokratiet kunne være en af disse ideologier – hvis det skulle være. Skulle det være?

Bibliografi

- Civitas (2002): Det gemensamma bästa, Stockholm: Samhällsgemenskaps Förlags AB.
Hedelund, Michael (2001): Kristendemokrati – den 4. vej, i Sheikh & Kunding: Vakuum, København: Forlaget Tiderne Skifter.
Malnes, Raino og Knut Midgaard (1998): Politisk tenkning fra antikken til vår tid, Oslo: Universitetsforlaget.

Om Michael Hedelund

Stud.scient.pol., Storkredsformand og Hovedbestyrelsesmedlem i Kristeligt Folkeparti, Styrelsesmedlem i Mellempolitisk Samvirke, Redaktør af Kristendemokratisk Forum (www.minpolitik.dk)

Den kristne kultur som politisk projekt

Af Jan Nilsson

Artiklen tager udgangspunkt i det politiske projekt at bevare den kristne kultur, og det forsøges indkredset, hvad der i vores kultur er udledt direkte fra en kristen inspiration. Her behandles begreber som f.eks. kapitalisme, sækularisering og demokrati. Dernæst stilles spørgsmålet, hvad en besindelse af det kristne indhold i kulturen må betyde i en konkret politisk stillingtagen, hvis det politiske mål er at bevare den kristne kultur som fundament for samfundet. Denne lettere tilrettede udgave er tidligere blevet bragt i Cura nr. 2, september 2002.

---

*Danmark som
kristent land*

Indledning

Man hører fra tid til anden udsagn som „Danmark er et kristent land“ eller „vi har en kristen kultur i Danmark“. Udsagn der ofte bruges som argument for en bestemt politisk holdning. Man siger med andre ord: Danmark er - og bør forblive - et kristent land med en kristen kultur, *derfor* må vi holde fast i dette eller hint.

Argumentationen er fuldt ud legitim, og bevarelsen af den kristne kultur er et politisk projekt, der er værd at kæmpe for. Politik (også en kristen inspireret politik) omhandler altid samfundet og dets forbedring, aldrig den enkeltes personlige overbevisning eller tro. Derfor er det også rigtigt, at f.eks. Kristeligt Folkeparti ikke har den enkeltes omvendelse som formål, men derimod en fastholdelse af kristendommen som fundament for kulturen, samfundet og dets indretning.

*Mellem humanisme
og fundamentalisme*

En kristen inspireret politik står altid foran faren for at falde i én af to grøfter: Der er en fare for, at bestræbelserne på at gøre politikken almen-forståelig ender med at udvande projektet til ren humanisme, som alle kan være helt enige i (vi skal tage os af de svageste, sikre jordens ressourcer til kommende generationer o.s.v.), men hvor det er svært at se, hvad der gør dette til en specifik kristelig politik. Den anden fare består i, at politikken kun bliver for „de indviede“; dem der i forvejen er bekendt med en argumentation, der ret beset kræver en ganske bestemt tro for at kunne forstås og accepteres.

Det svære spørgsmål lyder derfor: Hvordan kan der formuleres en politik, der forbliver tro over for en ganske bestemt religion, i dette tilfælde kristendommen, som ikke kan forventes *accepteret* af alle, på samme tid med at projektet lader sig formidle på en måde, som er *forståeligt* for alle, hvorved de politiske konsekvenser af kristendommen kan formidles og anerkendes uden hensyn til

---

personlig tro eller mangel på samme?

Et muligt bud på et svar kunne bestå i en henvisning til den kristne kultur og dennes faktiske realitet i vores samfund. Kristendommen har - om man accepterer den som sand religion eller ej - øvet umådelig stor indflydelse gennem århundreder på vores samfund og vores måde at indrette os på. Kristendommen har med andre ord skænket os nogle værdier og en kultur, hvis eksistens dårligt lader sig benægte. Fra politisk side er det derfor fuldt ud legitimt at kæmpe og argumenterer for, at netop disse værdier bør bevares for fremtiden. Disse værdier er ikke taget ud af den blå luft: De er kommet ud af en kristen forkyndelse, og en fornægtelse heraf vil være at fornægte sin egen kultur. Herved forenes den specifikt kristne inspiration med en formidling, der søger sin argumentation i det, alle i princippet kan forstå - om de så er enige i de politiske konsekvenser eller ej, er en anden sag.

Denne artikel skal forsøge at konkretisere, hvad det er, der i vores kultur er udsprunget direkte af kristendommens tilstedeværelse i samfundet. Kan der indkredses nogle principper herfra, så er der måske fundet nogle pejlemærker for det politiske arbejde, der ønsker at bevare et kristent samfund.

*Religion og kultur i
vekselvirkning*

Hvad er det kristelige i kulturen?

At religion og kultur øver indflydelse på hinanden turde være en kendt sag. Vi kender det fra f.eks. muslimske lande, hvor det kan være svært at skelne mellem, hvad der af konkrete udtryk skyldes religion, og hvad der skyldes kultur. De to kan sommetider være så tæt vævet ind i hinanden, at det kan være svært at skelne. Vi kender det også fra jødedommen, hvor det at være jøde kan betyde, at man er jøde i religiøs forstand, men man kan også være jøde af etnicitet og kultur men have en anden religion, f.eks. kristendommen. Navnet betegner både noget religiøst og noget kulturelt.

Når der i denne sammenhæng tales om „kultur“ i almindelighed og „kristen kultur“ i særdeleshed, skal det ikke forstås som kultur i snæver forstand, som når man tænker på teater, museumskunst o.s.v., ligesom kristen kultur her betyder mere end almen-folkereligiøsitet (at holde juleaften og lignende). Nej, kultur betyder her de mest fundamentale dispositioner, som styrer vores adfærd som personer og som samfund, ofte uden vi er os dem bevidste. Det er de værdier og normer, vi så at sige har fået ind med modermælken, og som har sat sig spor i samfundet gennem vores handlinger.

*Hvad er kristen
kultur?*

Vores kultur er så meget en del af os selv, at det kan være svært at få øje på den. Sådan noget ses meget bedre af folk udefra. Hvad mon befolkningerne i

---

f.eks. muslimske lande siger om os (vores kultur/religion)? Hvad ser de som det specielle ved kristne samfund, som adskiller os fra andre kulturer? De siger sikkert så meget forskelligt, men man kunne forestille sig, at noget af det gennemgående ville være: Det er kapitalistiske samfund; de vestlige lande er individualistiske og sækulariserede; de har demokrati; er en del af globaliseringen og har et frit undervisningssystem...

Hvis ovenstående blev påstået, må man nok anerkende karakteristikken. De fleste af begreberne er vi måske ikke særlig stolte af (og ser det måske ligefrem som vores politiske opgave at arbejde for det modsatte). Ikke desto mindre er det tesen her, at alle disse karakteristika ved den vestlige kultur er direkte udsprunget af en kristen inspiration! Nuvel, det oprindeligt kristelige i principperne er gennem tiderne blevet misbrugt - til tider næsten til det ukendelige. Alligevel indeholder de hver især noget specifikt kristeligt, som er ganske særegent for kristne samfund. Det skal her kort forsøges antydet for hvert enkelt begreb:

Kapitalisme

Kapitalisme

Baggrunden for kapitalismens opståen er den kristne kaldstanke: At den enkelte har en gudgiven forpligtelse til at leve sit liv i overensstemmelse med Guds lov. Det vil bl.a. sige i foretagsomhed til gavn for næsten og samfundet. Denne tanke ligger bag oldtidens klostervæsen, der faktisk udviklede det, vi idag vil kalde en fri og åben økonomi. Ved reformationen blev kaldstanken indskærpet til at gælde alle kristne; den var ikke kun en fordring for munke og nonner: Fordringen om at yde sit yderste i hjemmet, på arbejdet og alle andre steder for Guds og næstens skyld skulle gælde enhver.

Den moderne udgave af den frie markedsøkonomi blev programmatisk lanceret af den skotske filosof Adam Smith, der i det moralfilosofiske værk, *The Wealth of Nations* fra 1776 (på dansk *En undersøgelse af nationernes velstand*) foreslår en specialiseret arbejdsdeling i en fri og åben markedsøkonomi som bedste middel til at skabe velstand og til at fordele samfundets ressourcer på en retfærdighed måde til hele befolkningen.

Kapitalismens grundlag udspringer altså i første omgang fra en specifik kristen forståelse af livet og i anden omgang af en kristeligt inspireret moral, der har som mål, at samfundets goder ikke skal være forbeholdt de i forvejen velstillede.

Individualisme

Individualisme

Individualismen med dens vægtlægning på det enkelte menneske har sin grund i kristendommens betoning af hvert enkelt menneskes ubegrænsede værdi. Den kristelige inspiration bag f.eks. menneskerettighederne, som de bl.a. kommer til udtryk i FN's menneskerettighedserklæring, er således tydelig. Den oprindelige vægtlægning med udgangspunkt i den kristne inspiration lå på kollektivets pligt over for den enkelte, snarere end den enkeltes rettigheder over for kollektivet. Individualismen har altså en kristelig grund, selvom et misbrug af tanken har ført begrebet til at betyde „at være sig selv nok“.

Sækularisering

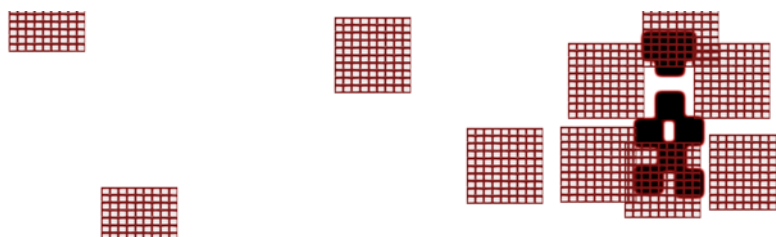
Sækularisering

Sækularisering er et mærkeligt ord: Idag betegner det det forhold, at religionen/kristendommen fylder mindre og mindre i samfundet. Oprindeligt lå der dog den

---

kristelige tanke bag, at der er forskel på denne verden (saeculum) og på Guds Rige. Altså samme tanke, der ligger bag f.eks. Luthers tale om de to regimenter (det verdslige og det åndelige). Den sækulare tanke fra kristen side betoner denne verdens egen-ret, dens skabthed, men afviser dens guddommelighed. Dette fører med sig, at kirken og dens gejstlighed ikke kan gøre krav på hals- og hovedret over samfundets sjæle; over det politiske, kunstneriske, videnskabelige liv o.s.v. I Luthers samtid betød det, at han afviste kirkens ret til at indsætte og afsætte fyrster, konger og kejsere, mens disse omvendt ikke måtte blande sig i kirkens anliggender.

Med et moderne ord, kan man sige, at tanken bag sækularisering i dens oprindelige betydning dækker over en udvidet form for *magtdeling* samfundets instanser imellem: Ingen instans i samfundet (hverken kirken med dens dogmer og trosudsagn eller staten med dens magtapparat) må blive totalitære størrelser, der kontrollerer og behersker alle samfundets forhold fra den enkeltes tro og holdninger over familielivet til den politiske magt. Således er tros-, tale- og forsamlingsfriheden et konkret udtryk for et specifikt kristent syn på denne verden.

Den sikkert mest gennemførte behandling af princippet om magtdeling findes i Montesquieus værk *De l'esprit des lois* fra 1748 (på dansk *Om lovenes ånd*). Det er her tanken om adskillelsen af de tre statsmagter (den udøvende, den lovgivende og den dømmende magt) findes. For Montesquieu var sigtet dog meget videre end blot en magtdeling *statens* institutioner imellem. Han ønskede at sikre egen-retten for alle *samfundets* forskellige domæner: Der findes forskellige „kategorier af love“ siger Montesquieu, nemlig familieretten, kirkeretten, den offentlige ret, folkeretten o.s.v., og „den menneskelige fornufts storslåethed består i at vide under hvilken af disse kategorier de ting som man skal dømme om, hovedsageligt henhører“ (Montesquieu, bind 2, s.165).

Magtdeling (eller den sækulare tanke eller Luthers tale om forskellige regimenter, om man vil) vil altså fastholde samfundets forskellige domæners ret på deres egne præmisser: Staten må ikke blive totalitær; kirken må ikke tvinge sine trosudsagn igennem med magt; civilsamfundet skal sikres frirum til egen udfoldelse; privatlivets fred er ukrænkelig; pressen skal være fri og uafhængig o.s.v. o.s.v. Alt sammen et produkt af et kristent verdensbillede - endskønt sækularisering ligesom så meget andet gennem stadigt misbrug i daglig tale betyder noget andet.

Demokrati

Demokrati

Demokrati - eller folkestyre - har sin grund i et positivt syn på mennesket, der betyder, at folket er i stand til at tage del i og ansvar for samfundets ledelse. En tanke, der først og fremmest er vokset frem i kirken gennem dennes organisering af forholdet mellem gejstlige og lægfolk. I en protestantisk tradition kender vi det fra Luthers lære om „det almindelige præstedømme“: Lægfolket er i princippet i besiddelse af samme egenskaber som præst, biskop og pave, sagde Luther, hvorfor en aktiv inddragelse af lægfolket i kirken (og samfundet) er en naturlig sag.

Samme princip genfindes nu helt tilbage i den katolske kirke i oldtiden, hvor både gejstlige og læge („clericus et populus“-princippet) skulle være tilstede ved valget af en ny biskop. Folket havde ganske vist ikke stemmeret men skulle bifalde valget af den nye biskop, førend valget var gyldigt. Ordningen har sikkert haft mere formel end reel betydning, men afslører dog en klar idé om demokrati tilbage til kirkens allerførste tid.

Globalisering

Globalisering

Globalisering som tanken om det universelle ved siden af det lokale er ligeledes en tanke, der altid har været konstituerende for kristendommen. Fra trosbekendelsen kender vi det, når der siges „den hellige, almindelige kirke“: „Almindelig“ betyder her verdensomspændende/universel/global.

Det universelle suspenderer ikke det lokale - kirken har altid bestået af lokalmenigheder men i et fællesskab af universel karakter, på tværs af landegrænser, sprog og kulturelle former. Denne tanke og kirkelige organisationsform har øvet stor indflydelse på det vestlige samfunds generelle selvforståelse og organisering. På godt og ondt, må man sige, men med udgangspunkt i en tydelig kristen inspiration.

Frit undervisningssystem

Frit undervisningssystem

Den enkeltes tilegnelse (også rationelle tilegnelse) af kristendommen og dens indhold har altid været en fast bestanddel af kirkens praksis. Det kendes f.eks. fra oldkirkens dåbsoplæring, fra Luthers insisteren på gudstjeneste og undervisning (katekismus) på modersmål, og ses endvidere i den generelle og systematiske alfabetisering af Vesteuropa med henblik på bibellæsning.

Denne folkelige, offentlige og almene undervisning er noget specifikt europæisk, der tilbage i tiden har hentet sin begrundelse i kirkens liv og praksis. I dansk sammenhæng er dette kommet særligt til udtryk i Grundtvigs tanker om

---

højskoler, den almene dannelse som fundament for den faglige kundskabstilegnelse og uddannelse af almuen.

Det skulle her antydningvist været forsøgt vist, at vægtige elementer i vores europæiske kultur direkte har hentet sin inspiration fra kristendommen, dens forkyndelse og kirkens praksis og organisering. At de fleste af disse elementer har undergået en pervertering ændrer ikke ved dette faktum. Europæisk kultur er kristen kultur!

Politiske konsekvenser

Politiske principper

Hvad betyder alt dette i praksis? Hvilke politiske konsekvenser får en besindelse af det kristne indhold i kulturen for en politik, hvis mål er at fastholde samfundet på kristendommens grundlag?

Første øvelse må bestå i at udlede nogle politiske principper ud fra ovenstående begreber:

Kultur:

a) Kapitalisme

b) Individualisme

c) Sækularisering

d) Demokrati

e) Globalisering

f) Frit undervisningssystem

Politisk princip:

Fri og åben markedsøkonomi med en retfærdig fordeling af samfundets ressourcer som mål

Kollektivets pligt til at tage vare på det enkelte menneske

Magtdeling og samfundets forskellige domæners egen-ret (stat, marked, civilsamfund, familie, kirke etc.)

Folkelig deltagelse i offentlige anliggender

Det lokale som del af universelt fællesskab på tværs af grænser

Offentlig undervisning for alle. Almen dannelse forud for faglig kundskabstilegnelse

Det konkrete politiske arbejde må bestå i at fastholde samfundet på en forpligtigelse over for disse politiske principper, når og hvor de enten antager en perverteret form eller er på vej til helt at glide ud af den politiske dagsorden. En konkretion af sådanne principper vil altid antage forskellige former under skiftende omstændigheder. Der må spørges om; hvad betyder dette og dette princip idag anno 2002, når vi står over for disse specifikke udfordringer. En blind gentagelse af fortidens løsninger er ikke nogen lykke.

Politiske konsekvenser

Der må med andre ord spørges om:

ad a) Er vores vestlige markedsøkonomi virkelig så fri og åben, som den burde være - f.eks. i forhold til u-lande - og tjener den sit formål at sikre en retfærdig fordeling af samfundets/jordens ressourcer?

ad b) Respekterer samfundet det enkelte menneskes værdighed og

---

ukrænkelighed i f.eks. sundhedsvæsen og socialomsorg?

ad c) Antager staten på visse områder totalitære tendenser over for civilsamfundets og markedets frie liv? Respekteres privatlivets og familielivets fred fra reklamer eller utidig indblanding fra det offentlige?

ad d) Har kampen mod eksperter og smagsdommere skabt større *folkelig deltagelse* i politik og offentlige anliggender i det hele taget?

ad e) Hvordan sikres det, at globaliseringen ikke kun bliver et fællesskab på markedets/økonomiens vilkår, men derimod et *menneskeligt* fællesskab, der bygger bro mellem folkeslag på tværs af sprog og kultur?

ad f) Er vores uddannelsessystem indrettet, så det tilgodeser den almene personlige dannelse, eller er dette blevet negligeret i vores fokus på faglighed?

Kan der svares negativt på nogle af disse spørgsmål, må næste skridt være at spørge sig selv: Hvilke tiltag kan vi komme på, så vi opfylder det oprindelige mål i det politiske princip? Svaret eller svarene på dette spørgsmål er det alene op til vores idérigdom, sunde fornuft og menneskelighed i det hele taget at finde på. Svaret kan ikke aflæses i vores kultuury, så vidt som en praktisk videreførelse af principperne herfra altid vil være forskellige under forskellige omstændigheder, der skifter, som tiderne gør det.

Forbehold og problematisering

Vilkårlighed?

Første forbehold i denne artikel er faren for vilkårlighed. I alt seks begreber/udtryk for kulturen er blevet behandlet systematisk. Helt sikkert kan der føjes adskilligt flere til, og måske er disse seks ikke engang de mest essentielle. Men lad det være sådan. Om ikke andet har de tjent som eksempler på en metodik og en indkredsning af sagen.

Protestantisk eller kristen kultur?

For det andet må vilkårligheden i selve begrebet „kristen kultur“ ses i øjnene: Ovenstående analyser er lavet med et vesteuropæisk perspektiv og i særlig grad et protestantisk perspektiv. Kan det tænkes, at en analyse med udgangspunkt i f.eks. en russisk-ortodoks kultur ville være kommet til ganske andre konklusioner, mens det specifikt kristelige kunne hævdes på samme tid med lige god ret?

Kan kultur styres politisk?

For det tredje rejser hele projektet spørgsmålet om det mulige i overhovedet fra politisk side at bevare en kristen kultur, så vidt som kultur er noget, der kun meget vanskeligt lader sig føje af love og diktater. Man kan ikke lære kultur, som man lærer om et fagligt emne ved at læse en bog. Det er altså meget vanskeligt at

---

oplyse sig til en kristen kultur gennem undervisningssystemet eller andet.

Med kultur i denne forstand er det som med musik: Man kan lære lidt - men kun lidt - ved at læse bøger om musik. Bedre er det at gå til koncerter eller på anden måde at opleve musikken. Men i sidste ende lærer man først musik ved selv at synge og spille. På samme måde med kultur og kristen kultur: I sidste ende kan den ikke læres, den kan kun ud-leves i praksis - og læres derigennem.

Sidste forbehold er måske det største: En bevarelse af den kristne kultur har indbygget noget meget konservativt i sig. Hvorledes sikres det, at projektet bliver til andet end en reaktionær klamren sig til fortiden? Og videre: Hvordan sikres det, at kultur-projektet ikke bliver kultur-chauvinistisk, altså ekskluderende over for andre kulturer/religioner?

Disse afsluttende forbehold er bevidst formuleret som åbne spørgsmål: Kan de tjene som inspiration til det videre arbejde med at formulere en kristen inspireret politik, så er det godt. Hvis ikke er formålet i det mindste et modificere denne artikels påståelighed vedrørende sit emne. Det har ikke været meningen - det er emnet for komplekst til.

Bibliografi

- J. Balling, "Ti teser vedrørende det historiske forhold mellem kirken og den europæiske civilisation" i *Kirken og Europa* (ed. J. Balling), Center for Europæisk Kirkeret og Kirkekundskab, Århus, 2000
- C. de Montesquieu, *Om lovenes ånd*, København, 1998
- P.S. Møller, *Den naturlige orden. Tolv år der flyttede verden*, København, 1996
- A. Smith, *En undersøgelse af nationernes velstand, dens natur og årsager*, København, 1976
- M. Weber, *Den protestantiske etik og kapitalismens ånd*, København, 1972 (og senere)
- U. Østergaard, *Europa. Identitet og identitetspolitik*, København, 1998
- U. Østergaard, „Hvad er det „europæiske“ ved den europæiske civilisation?“ i *Kirken og Europa* (ed. J. Balling), Center for Europæisk Kirkeret og Kirkekundskab, Århus, 2000

Om Jan Nilsson

Om Jan Nilsson: Cand. theol., tidl. landsformand for Kristeligt Folkepartis Ungdom.

Fra kristne værdier til politisk handling

Af Gunnar Heiene

Oversat af Jonas N. Mortensen

I dag er det ikke kun KF-politikere som snakker om værdier og menneskesyn. Fra de fleste politiske sider bruges begreberne, dels som en begrundelse for egne politiske standpunkter, dels som kritisk norm i.f.t. andre partiers politik. Nogen kritiseres for at stå for et inhumant menneskesyn, andre bliver beskyldt for, at de med deres politiske synspunkter nedbryder grundlæggende værdier som tolerance, lighed og solidaritet.

Denne lettere tilrettede udgave er tidligere blevet bragt i Cura nr. 5, april 2003.

Det er i hvert fald blevet legitimt at spørge til hvilke værdier som ligger bag de politiske beslutninger som træffes i samfundet. Men nogen bred enighed om hvordan forskellige værdier skal rangeres i forhold til hinanden eller hvordan værdierne skal "oversættes" i politisk handling, har vi ikke, og det vil vi måske aldrig få.

Hvad er værdier?

Værdibegrebet

Værdibegrebet er ikke så enkelt at sætte i bås. I praksis bruges det ofte i næsten samme betydning som "formål", som jo er det centrale begreb i formålsetikken, men de to begreber er ikke identiske. Når vi ligger vægt på målet står vi overfor en teleologisk (målrettet) etik. Når vi ligger vægt på "bør", er tilgangen deontologisk. At ligge vægt på værdier er en tredje mulighed, som til en vis grad undgår det skarpe skel mellem formåls- og pligtetik. Denne tilgang kaldes "aksiologisk" eller "værdietisk", ud fra det græske *axios*, værdifuld.

Bipolaritet

Begrebet har sin oprindelse i økonomien, men det har længe været brugt analogt om andre aspekter af livet. Værdier er bipolære, med en positiv og negativ pol (god - dårlig, rig - fattig, sandt - falsk, tro - utro o.s.v.). Den positive pol udgør den foretrukne værdi. Værdier er ikke homogene, men meget forskelligartede, ofte uden klare relationer. Derfor er det vanskeligt at opstille en komplet og udtømmende liste over værdier. Værdier overskrider fakta i den forstand at ingenting vil leve helt op til vores forventninger om det værdifulde. Værdier trækker i retning af virkeliggørelse, selv om de aldrig helt kan virkeliggøres.

Moralske værdier

Moralske værdier er forskellige fra andre værdier på grund af følgende kendetegn: De kan kun komme til udtryk gennem frivillige, menneskelige handlinger. De er universelle i den forstand at det som er holdbart for én er holdbart for alle under samme vilkår. De retfærdiggør sig selv, har forrang frem

---

for alle andre værdier og implicerer en pligt.

Hvordan begrunde værdier?

Alle som bruger værdibegrebet i politiske sammenhænge, står naturligvis overfor udfordringer. Den første angår hvordan de værdier som fremholdes som vigtige, bliver begrundet. I kristen etik har det været normalt at begrunde etiske værdier med det kristne menneskesyn, næstekærlighedsbudet og forvalterskabsansvaret, som for eksempel KrFs principprogram (*Red.: Det norske KrF's principprogram*) giver udtryk for, når det henviser til de kristne grundværdier. Men det kan også lade sig gøre at begrunde etiske værdier uden at henvide til et eksplicit kristent fundament. Begreber som menneskeværd, solidaritet, økologi, menneskerettigheder og lignende bliver ofte brugt som begrundelse for værdier som fremstår som etiske og moralske.

*Inkluderende
begrundelse*

Udfordringen for dem som er optaget af forholdet mellem kristendom og politik bliver derfor at vise at det er muligt at give en specifik kristen begrundelse for de værdier man ønsker at fremholde som værdier for det politiske liv, samtidig med at denne begrundelse ikke er ekskluderende i.f.t. andre typer begrundelser. I praksis er det dette som sker når vi i vores samfund refererer til vores “fælles kristne og humanistiske værdigrundlag”. En sådan formulering peger på, at vi har en kulturarv og en tradition, hvor det ikke er naturligt at opsplitte de kristne og humanistiske elementer på en måde som gør nogen værdier eksklusivt “kristne” og andre eksklusivt “humanistiske”. I historiens løb har kristen etik modtaget adskillige påvirkninger fra filosofisk og humanistisk etik, så vel som humanismen som idéretning også har været stærkt påvirket af tanker som stammer fra den jødisk-kristne tradition.

Ikke mindst når værdibegrebet bruges i politiske sammenhænge, er det vigtigt at betone denne inklusive forståelse af værdibegrundelse. I modsat fald vil vi risikere at mennesker som har en anden livssynsmæssig forankring end den kristne, opfatter “kristne grundværdier” som uaktuelle og irrelevante for deres politiske præferencer. Det vil i så fald være beklageligt ikke bare ud fra et politisk perspektiv, men også ud fra et kristent etisk. Et hovedanliggende i kristen etik er nemlig det almene og universelle perspektiv, som teologisk set er begrundet i skabelsen. Når Gud opfattes som skaber af hele verden og hele menneskeheden, er det ikke overraskende at også Bibelen betoner at de etiske livslove gælder alle mennesker, uanset personlig tro og livssyn. Derfor kan kristen etik aldrig nøjes med at citere skriftsteder, som støtter bestemte etiske løsninger, men må også altid vise, hvordan menneskelig erfaring og almen etisk indsigt støtter op om de løsninger, som holdes frem som udtryk for Guds livslove.

*Balance i
begrundelser*

Det er altså en udfordring for kristen etik at arbejde med at finde en balance mellem en almen og en specifik kristen begrundelse for værdier og normer. For

---

et politisk parti som lever i spændingsfeltet mellem et bestemt ideologisk ståsted og en praktisk politik som udformes i en bestemt politisk og samfundsmæssig sammenhæng, er udfordringen ikke mindre når det gælder arbejdet med at begrunde værdierne.

Indhold og rangering

Værdibaseret politik går imidlertid ikke kun ud på at begrunde værdier, eventuelt ud fra et bestemt livssyn eller en bestemt ideologi. Værdier må også indholdsbestemmes og rangeres. Det klassiske eksempel er forholdet mellem værdierne “frihed” og “lighed”, som både indholdsbestemmes forskelligt og rangeres forskelligt indenfor diverse politiske ideologier.

I lyset af en kristen virkelighedsforståelse er det åbenbart, at begge disse værdier er centrale, og at de ikke bør spilles ud mod hinanden men opfattes som to centrale menneskelige værdier.

Frihed hænger sammen med at hvert enkelt menneske er unikt, skabt i Guds billede, og dermed aldrig blot er et middel for noget andet. Lighed er også begrundet i det fælles menneskeværd som vi alle har del i. I et kristent etisk perspektiv vil den bibelske retfærdighedstanke og den stærke betoning af værnet om de svage påvirke værdier som frihed og lighed. Det samme vil gælde for andre værdier som ofte trækkes frem i den politiske debat, som fred og velfærd, sandhed og åbenhed, tolerance og solidaritet. Også en kristen værdipolitik må bruge værdibegreber som er almene og flertydige, samtidig med at det er muligt at profilere værdierne på en bestemt måde som hænger sammen med den dybere etiske forankringen.

Frihed og Lighed

At omsætte værdier til politisk handling

Den største udfordring er hvordan værdierne omsættes til politisk handling. Her gælder der ingen særegner for en kristen værdipolitik. Det er i den politiske praksis at værdierne kommer til syne, og det er her eventuelle sprækker mellem ord og handling afsløres. Et grundlæggende problem er at konkrete politiske løsninger ikke altid kan tage lige store hensyn til alle aktuelle værdier. Selv om man i teorien kan hævde at frihed og lighed er lige vigtige værdier, kan der opstå situationer hvor den politiske løsning må foretage en prioritering, enten ved at friheden indskrænkes for at sikre ligheden, eller modsat. Her er det det sunde skøn og vejledende principper som må være afgørende, så længe intentionen er at varetage begge værdier i størst mulig grad. Netop en kristen værdipolitik vil have gode forudsætninger for at se, at hverken en ubegrænset frihed eller en nivellerende lighedstænkning er ønskværdig.

For at tage et par aktuelle eksempler: Frihed for forskningen er en vigtig værdi, men samtidig må den balanceres af behovet for at beskytte menneskers liv og

Prioritering mellem flere værdier

Eksempel med forskning

*Eksempel med
familiepolitikken*

sundhed og hele naturens fremtid. Derfor hører også restriktioner og samfundsmæssig kontrol med til de vilkår forskningen lever under, sådan som blandt andet moderne bioteknologi har synliggjort. Begrundelsen for indgreb må ikke være et generelt ønske om samfundsstyring, men en værdimæssig begrundet opfattelse af at samfundet har ret og pligt til at beskytte grundlæggende værdier, som menneskeværd, værn om menneskelivet og en ansvarlig naturforvaltning.

Også inden for familiepolitikken bliver det synligt at der kan opstå dilemmaer og uenighed om hvordan værdier skal omsættes til praktisk politik. Dersom frihed opfattes som en værdi overordnet alle andre værdier, vil det være vanskeligt at forstå at samfundet griber ind for at regulere spørgsmål som kunstig befrugtning og adoption. Lighed indebærer på den ene side, at al forskelsbehandling bør undgås, men også at man reflekterer over hvad der er lighedstræk og hvad der er forskelligt når forskellige typer situationer sættes op mod hinanden. Det er ikke uden videre givet at de samme regler bør omfatte så forskellige familiekonstellationer som ægtepar, samboende, homofil partnerskab og enlige. For en kristen værdipolitik kan der opstå vanskelige afvejningssituationer mellem det at fremhæve ægteskabet som den bedste samlivsform og det at finde løsninger som tager hensyn til, at der findes mange som af varierende årsager har valgt en anden form for samliv. Politik drives ikke bare ud fra idealforestillinger om hvordan livet burde være, men ud fra en kompliceret virkelighed som gør det umuligt at overse variationsbredden i faktisk adfærd. I en sådan situation bør en kristen værdipolitik lægge vægt på at finde løsninger, som kan fungere godt i praksis, men uden at henfalde til en konturløs relativisme. Ikke mindst må den stærke betoning i kristen etik af værnet om den svage komme til udtryk ved, at hensynet til barnets bedste får en central plads i familiepolitiske spørgsmål.

Individualisme og postmodernisme

Begge eksemplerne peger på en tendens i vores samfund til at lægge ensidig vægt på individuel frihed som overordnet værdi. Men der er grænser for hvor meget individuel frigørelse et individ og et samfund kan tåle. En opfattelse af friheden som lægger ensidig vægt på individet, vil få alvorlige negative konsekvenser, ved at individet løsrives fra samfundet og fra det moralske fællesskab.

Nyliberalisme

Den moderne individualisme går hånd i hånd med en “nyliberalistisk” opfattelse som præger vor tids markedstænkning. Den nye liberalisme ligger stor vægt på individets frihed, og den opfatter sig selv som neutral i forhold til religion og livssyn. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på det som gerne kaldes “det liberale dilemma”: selvmodsigheden mellem det at hævde at liberalismen er neutral og åben og de indholdsmæssige opfattelser som faktisk findes i liberalismen.

Postmodernismen har videreført den individualistiske måde at tænke på, samtidig med at den har en tendens til at opfatte alle værdier som relative. Det bliver umuligt at sige noget generelt om hvad der er rigtigt og forkert. Men problemet drejer sig ikke kun om mangel på målestok. Postmodernismens måde at tænke på fører også til at det bliver vanskeligt at tænke sig sammenhæng og konsekvens i vores handlinger og holdninger. Det som er rigtigt for mig i dag, behøver ikke nødvendigvis være det i morgen.

Dette problem hænger sammen med at postmodernismen har en tendens til at isolere enkeltindividet fra en større sammenhæng, fra de menneskelige fællesskaber vi tilhører. Det at vi opfatter os som medlemmer af et større fællesskab, er med til at give livet mening, retning og sammenhæng. Men postmodernismen fører til et skarpt skel mellem det private og det offentlige, mellem enkeltmennesket og fællesskabet. Den enkelte får en følelse af at han eller hun ikke kan bidrage til at ændre samfundet, men at enhver må være sin egen lykkes smed. Det moderne forbrugersamfund underbygger denne tendens. Mennesker skaber deres egen identitet gennem det de køber og forbruger, gennem en speciel "livsstil", i stedet for at skabe sin identitet ved at deltage i - og være en del af - fællesskaber.

Udfordring for kristen værdipolitik

Udfordringen for en kristen værdipolitik i dag er at kunne fremstå som en kraftfuld modvægt mod tendenserne til individualisme og konsumtvang i samfundet. Det kræver først og fremmest evne og vilje til at tænke helheder og sætte de aktuelle stridsspørgsmål ind i en større sammenhæng. Det kan også være en hjælp til ikke at fremstå som moralistisk. Moralismens problem er manglen på begrundelse og konsekvens, med den følge at moralske udsagn fremstår uden overbevisningskraft. En gennemtænkt værdipolitik på et kristent grundlag kan derimod tiltrække sig støtte også fra mennesker som i udgangspunktet har et uafklaret forhold til kristendommen som livssyn, men som ser en kristen værdipolitik som et væsentlig bidrag til at beskytte grundlæggende menneskelige, samfundsmæssige og økologiske værdier.

Bibliografi

Artiklen, som er oversat af Jonas Norgaard Mortensen, blev oprindeligt bragt i det norske "Idé - Tidsskrift for kristendemokratisk samfundsdebat" i nr. 2 2002, og er oversat og trykt i Cura med tilladelse fra både forfatter og Idé.

Om Gunnar Heiene

Dr. theol, dekan og professor i teologisk etik ved Det Teologiske Menighetsfakultet, Oslo. Har skrevet og bidraget til flere bøger om etik og etiske emner.

Nobels Fredspris 2003

Shirin Ebadi

Den Norske Nobelkomité tildelte den 10. oktober den iranske kvindelige jurist Shirin Ebadi Nobels Fredspris. Her bringes Nobelkomiteens officielle begrundelse og biografi over Ebadi som et eksempel på en kvinde, der helt konkret arbejder for en bedre og mere retfærdig verden.

Den Norske Nobelkomité har bestemt, at Nobels Fredspris for 2003 skal tildeles Shirin Ebadi for hendes indsats for demokrati og menneskerettigheder. Hun har særligt engageret sig i kampen for kvinders og børns rettigheder.

Som advokat, dommer, lærer, forfatter og aktivist har hendes røst lydt klart og stærkt både i hendes land, Iran, og langt uden for hendes hjemlands grænser. Hun er stået frem med faglig dygtighed, stort mod, og hun har trodset de farer, der har truet hendes egen sikkerhed.

Kampen for de grundlæggende menneskerettigheder er hendes vigtigste arbejdsområde, og intet samfund fortjener at blive kaldt civiliseret, hvis ikke kvinders og børns rettigheder respekteres. I en voldelig tid har hun konsekvent stået for ikke-vold. For hende er det grundlæggende, at den øverste politiske magt i et samfund må hvile på demokratiske valg. Hun lægger vægt på, at oplysning og dialog er den bedste vej til at ændre holdninger og løse konflikter.

Ebadi er overbevist muslim. Hun ser ingen modsætning mellem islam og fundamentale menneskerettigheder. Og hun lægger vægt på, at dialogen mellem de forskellige kulturer og religioner i verden må tage udgangspunkt i de værdier, som de har tilfælles. Det er en glæde for Den Norske Nobelkomité at kunne tildele fredsprisen til en kvinde, som hører til i den muslimske verden, og som denne verden kan være stolt af - sammen med alle, der kæmper for menneskerettigheder hvor som helst i verden, hvor de lever.

I det sidste tiår har demokrati og menneskerettigheder vundet mere og mere frem i forskellige dele af verden. Ved tildelingen af Nobels Fredspris har Den Norske Nobelkomité forsøgt at fremme denne proces.

Det er vores ønske, at det iranske folk vil glædes sig over, at en borger fra deres land for første gang i historien får Nobels Fredspris, og vi ønsker, at prisen vil blive til inspiration for de mange, som arbejder for menneskerettigheder og demokrati i hendes land, i den muslimske verden og i alle lande, hvor arbejdet for menneskerettigheder trænger til inspiration og støtte.

Om Shirin Ebadi

Den iranske jurist og menneskerettighedsforkæmper Shirin Ebadi blev født i 1947. Hun er uddannet jurist fra universitetet i Tehran. I perioden 1975-79 var hun præsident for byretten i Tehran. Hun var en af de første kvindelige dommere i Iran. Efter revolutionen i 1979 blev hun tvunget til at gå af. Hun arbejder som advokat og underviser ved universitetet i Tehran. Hun er både som forsker og som aktivist kendt for at fremme fredelige og demokratiske løsninger på alvorlige samfundsproblemer. Hun er aktiv deltager i offentlig debat og er almindelig kendt og beundret i hjemlandet for sit forsvar i retten af personer, som har været ofre for den konservative fløjs angreb på ytringsfriheden og politisk frihed.

Ebadi repræsenterer reform-islam og argumenterer for en nytolkning af islamisk lov, som harmoniserer med centrale menneskerettigheder som demokrati, lighed for loven, religionsfrihed og ytringsfrihed. Hvad religionsfrihed angår, er grund til at fremhæve, at Ebadi også arbejder for Bahai-samfundets rettigheder, som helt fra dets grundlæggelse har haft problemer i Iran.

Ebadi arbejder aktivt for flygtninges rettigheder, ud over kvinders og børns rettigheder. Hun er grundlægger og leder af "Association for Support of Children's Rights in Iran". Ebadi har skrevet en række fagbøger og artikler, hvor menneskerettighedsspørgsmål står centralt. Flere af hendes bøger er oversat til engelsk, bl.a. *The Rights of the Child. A Study of Legal Aspects of Children's Rights in Iran* (Tehran, 1994), udgiver med støtte fra UNICEF, og *History and Documentation of Human Rights in Iran* (New York, 2000).

Som advokat har hun engageret sig i en række kontroversielle politiske sager. Hun var advokat for familierne til forfattere og interlektuelle, som blev ofre for seriemordene i 1999-2000. Hun har arbejdet aktivt - og med held - for at afsløre bagmændene bag angrebet på studenterne ved universitetet i Tehran i 1999, da flere studenter mistede livet. Ebadi har derfor også været fængslet op til flere gange.

Med udgangspunkt i islam forsvarer Ebadi fredelige løsninger på samfundsproblemer og fremmer nytænkning på islamiske præmisser. Hun har som advokat vist stort personligt mod i forsvaret af enkeltpersoner og grupper, som er blevet ofre for et magtapparat og et juridisk system, som legitimeres gennem en inhuman islamtolkning. Ebadi har vist vilje og evne til at samarbejde med repræsentanter for både sækulare og religiøse livssyn.

Hvis du vil vide mere

Her er en række ressourcer for de der måtte være interesseret i at vide mere om den kristendemokratiske ideologi, de kristendemokratiske partier m.v. En opdateret liste findes på www.minpolitik.dk.

Tænketaanke/tidsskrifter

Civitas – kristendemokratisk idéinstitut	www.civitas.net
Cura - kristendemokratisk idé og debat	www.cura.kfu.dk
Kristdemokratisk debat	www.kristdemokrat.se
Konrad Adenauer-stiftung	www.kas.de
Thomistic Philosophy	www.aquinasonline.com
Jacques Maritain Center (University of Notre Dame)	www.nd.edu/Departments/Maritain
Politica y Espiritu	www.revistapoliticayespiritu.cl

Paraply-organisationer

European People's Party (EPP)	www.eppe.org
Youth of the European People's Party (YEPP)	www.yepp.org
European People's Party in the European Parliament (EPP-ED)	www.epp-ed.org
Organización Demócrata Cristiana de America (ODCA)	www.odca.cl
Christian Democrats and People's Party International (CDI-IDC):	www.idc-cdi.org

Partier (EPP og IDC-CDI medlemmer)

Albanien:	Christian Democratic Party of Albania	-
	Partia Demokrate (PD e RE)	-
Argentina:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	www.dc.org.ar
Aruba:	Arubaanse Volkspartaj / Democracia Cristiana	-
Belgien:	Christen-Democratisch & Vlaams (CD&V)	www.cdenv.be
	Centre démocrate humaniste (cdh)	www.cdh.be
	Christlich Soziale Partei (CSP)	www.csp-dg.be
Bolivia:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	-
Brasilien:	Partido Social Cristão (PSC)	www.psc.org.br
	Partido Social Democrata Christão (PSDC)	www.psd.org.br
Chile:	Partido Demócrata Cristiano (PDC)	www.pdc.cl
Costa Rica:	Partido Unidad Social Cristiana (PUSC)	-
Cuba (*eksil):	Partido Demócrata Cristiano de Cuba (PDC)	www.pdc-cuba.org
	Movimiento Cristiano "Liberacion" (MCL)	www.mclpaya.org
Cypern:	Democratic Rally (DISY)	www.disy.org.cy
Den Dom. Rep.	Partido Reformista Social Cristiano (PRSC)	www.partidoreformista.com
DR Congo:	Democrat and Social Christian Party	-
Ecuador:	Union Demócrata Cristiana (DP-UDC)	www.dpudc.org
El Salvador:	Partido Demócrato Cristiano (PDC)	www.pdc.org.sv
	Partido Acción Popular (PAP)	-
Filipinerne:	Lakas-NUCD-UMDP	www.lakas-nucd.com
Finland:	Suomen Kristillisdemokraatit (KD)	www.kristillisdemokraatit.fi
Frankrig:	Nouvelle UDF	www.udf.org
Georgien:	Saqartvelos Qristianul-Demokratiuli Kavshiri (SQDK)	www.cdu.ge
Grækenland:	Nea Demokratia (ND)	www.neadimokratia.gr

Guatemala:	Democracia Cristiana Guatemalteca (DCG)	-
Holland:	Christen Democratisch Appèl (CDA)	www.cda.nl
Honduras:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	www.pdch.hn
Hviderusland:	Belarussioan Christian Democrat Party (BCDP)	-
Indonesien:	Partai Demokrasi Kasih Bangsa (PDKB)	-
Irland:	Fine Gael (FG)	www.finegael.com
Italien:	Centro Christiano Democratici (CCD)	www.ccd.it
	Cristiani Democratici Uniti (CDU)	www.axnet.it/cdu
	Partito Popolare Italiano (PPI)	www.popolari.it
Kosovo:	A.Christian Dem. Party of Kosovo (PSHDK)	-
Letland:	Kristīgi Demokratiska Savienība (KDS)	www.kds.lv
Libanon:	Union Chrétienne Démocrate Libanaise	-
Litauen:	Lietuvos krikščionys demokratai (LKD)	www.lkdp.lt
Luxembourg:	Chrëstlech Sozial Vollekspartei (CSV)	www.csv.lu
Malta:	Partit Nazzjonalista	www.pn.org.mt
Moldavien:	Partidul Popular Crestin Democrat	www.ppcd.dnt.md
Nicaragua:	Partido Unidad Social Cristiana (PUSC)	-
Norge:	Kristelig Folkeparti (KRF)	www.krf.no
Panama:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	-
Paraguay:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	www.pdc.org.py
Peru:	Partido Popular Cristiano (PPC)	-
	Union Democrata Cristiano (UDC)	-
Portugal:	Partido Social Democrata (PSD)	www.psd.pt
Rumænien:	Partidul Nat. Taranesc Crestin Democrat (PNTCD)	www.pntcd.ro
	Románial Magyar Demokrata Szövetség (RMDSZ)	www.rmdsz.ro
Rusland:	Christian Democrat Union (CDU-CR)	-
San Marino:	Partido Democratico Cristiano Sammarinese (PDCS)	www.pdcs.sm
Schweiz:	Christlichdemokratische Volkspartei (CVP)	www.cvp.ch
	Evangelische Volkspartei (EVP)	www.evp-pev.ch
	Parti chrétien-social (PSC)	www.csp-pcs.ch
Slovakiet:	Krestenskodemokraticke Hnutie (KDH)	www.kdh.sk
	SMK-MKP	www.mkp.sk
Slovenien:	Nova Slovenija-Krscanska Ljudska Stranka (NSi)	www.nsi.si
Spanien:	Unió Democrática de Catalunya (UDC)	www.uniodemocratica.org
Sydafrika:	African Christian Democratic Party (ACDP)	www.acdp.org.za
Sverige:	Kristdemokraterna (KD)	www.kristdemokrat.se
Tjekkiet:	Krestanka a demokraticka unie (KDU-CSL)	www.kdu.cz
Tyskland:	Christlich Demokratische Union (CDU)	www.cdu.de
	Christlich Soziale Union (CSU)	www.csu.de
Ukraine:	Christian People's Union (CPU)	-
Ungarn:	Magyar Demokrata Fórum (MDF)	www.mdf.hu
	Fidesz - MPP	www.fidesz.hu
Uruguay:	Partido Democrato Cristiano (PDC)	www.chasque.apc.org/pdc